

Univerzitetska misao - časopis za nauku, kulturu i umjetnost [ISSN: 1451-3870]

Vol. 23, str. 172-199, 2024. god., web lokacija gde se nalazi rad: <http://um.uninp.edu.rs>

Tematska oblast u koju se svrstava rad: Društvene i humanističke nauke / podoblast: Komunikologija

Datum prijema rada: 04.06.2024.

Datum prihvatanja rada: 30.10.2024.

UDK: 811.163.41'42

doi: 10.5937/univmis2423175D

070:811.163.41

Originalni naučni rad

ANALIZA KOMENTARA I PODVRSTI KOMENTARA U DNEVNIM LISTOVIMA *DANAS* I *BLIC*

Nikola Dojčinović

Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

Doktorand na smeru Mediji i društvo

dojchinovic.nikola@gmail.com

ORCID: 0009-0000-0785-6512

Ana Jevtović

Institut za političke studije

Istraživač – saradnik

jevtovic.ana@gmail.com

ORCID: 0009-0003-3877-225X

Milan Dojčinović

Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

milan.dojchinovic@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4980-1354

Apstrakt

Komentar i podvrste komentara su veoma značajne forme novinarskog izražavanja. U njima autor analizira, argumentuje, vrednuje, tumači akutelne događaje i pojave, ukazujući publici na uzroke, posledice i dalji razvoj događaja. Osnovni ciljevi u ovom radu su utvrditi, analizom sadržaja, u kojoj meri dnevni listovi „Danas“ i „Blic“ zadovoljavaju formu komentara prema literaturi, odnosno pravila pisanja komentara i njegovih podvrsti, kao i njihovu zastupljenost u dnevnim listovima. Na osnovu dobijenih rezultata utvrđeno je da su komentar i njegova podvrsta – kolumna zastupljeniji u dnevnom listu „Danas“ za razliku od dnevnog lista „Blic“, dok nijedan uvodnik nije identifikovan u analiziranim listovima. Analizom sadržaja je utvrđeno da je u komentarima „Blica“ delimično ispoštovana zahtevana forma komentara. Ono što u većini komentara „Blica“ nedostaje je argumentacija, dokumentacija, jasno definisana tema komentara i detaljnije vrednovanje i tumačenje. U komentarima „Danasa“ autori se koriste činjenicama, tumače, analiziraju i društveno vrednuju događaje i pojave. Takođe, autori komentara u „Danasu“ iznose u većoj meri argumentaciju i dokumentaciju, i gotovo u svim komentarima je prisutan angažovan stav autora. Teme su obrađene nedvosmisleno, a poenta komentara je jasno vidljiva. U pojedinim komentarima „Danasa“ i „Blica“ uočena je hibridna forma između klasičnog komentara i kolumne. Naime, pojedinim komentarima (koji su izdvojeni u listovima pod „komentar“), nedostaje dokumentacija, argumentacija i zaključak sa prognozom. Autori u navedenim komentarima komentarišu pojave ili događaje iz krajnje ličnog ugla, bez argumentovanja za ili protiv, tumačenja i analize.

Ključne reči: komentar, kolumna, uvodni, „Danas, „Blic“

ANALYSIS OF COMMENTS AND SUBTYPES OF COMMENTS IN THE DAILY NEWSPAPERS – *DANAS* AND *BLIC*

Abstract

Commentary and its subtypes are essential forms of journalistic expression. In them, the author analyzes, argues, evaluates, and interprets current events and phenomena, pointing out the causes, consequences, and further development of events to the audience. The objectives of this paper are to determine, by analyzing the content, the extent to which the dailies "Danas" and "Blic" meet the form of comments according to the literature, ie the rules of writing comments and its subtypes, as well as their representation in dailies. Based on the obtained results, it was determined that the commentary and its sub-column are more represented in the daily newspaper "Danas" than in the daily newspaper "Blic", while no editorial was identified in the analysis papers. The analysis of the content established that the required form of comments was partially respected in the comments of "Blic". What is missing in most of Blic's comments is argumentation, documentation, a clearly defined topic of comment, and detailed evaluation and interpretation. In the comments of "Danas", the authors use facts, to interpret, analyze, and socially evaluate events and phenomena. Also, the authors of the comments in "Danas" present more arguments and documentation, and in almost all comments there is an engaged position of the author. The topics are treated unequivocally, and the point of the comments is clearly visible. In some comments of "Danas" and "Blic", a hybrid form was noticed between the classic commentary and the column. Namely, some comments (which are highlighted in the sheets under "comment") lack documentation, arguments, and a conclusion with a forecast. In the above comments, the authors comment on phenomena or events from a very personal point of view, without arguing for or against, interpreting and analyzing.

Keywords: commentary, column, editorial, "Danas", "Blic"

UVOD

Medijska moć ukorenjena je vekovima unazad i predstavlja važan faktor uticaja u društvu. Može se tumačiti da je identifikovana još sa pojavom štampe. Prema Brigsu i Berku, štamparska revolucija dogodila se oko 1450. godine kada je Johan Gutenberg iz Majnca izumeo štamparsku presu sa pokretnim metalnim slovima. Zatim su prve štampane novine izašle u Nemačkoj, 1609. godine (Brigs, Berk, 2006). Štampa je kao najstariji tradicionalni medij zadržala moć u društvu do danas, uprkos pojavi elektronskih i novih medija. O moći štampe, o njenim počecima, govori Fransi Bal, ističući da je štampa tada postala novi učesnik društvenih zbivanja, koja se brzo transformisala u figuru neophodnu demokratiji. Autor određuje dnevni list kao prvenac mas-medija, koji je utro put ostalim medijima (Bal, 1997). Međutim, sa pojavom elektronskih i brzim razvojem novih medija, štampa je morala da odgovori postavljenim izazovima kako bi se održala. Tako je, na primer, jedna od strategija štampe bila ponuda dubljeg, analitičnijeg pristupa temama. „Novine, ipak, opstaju, nalazeći nove puteve, i predstavljajući omiljeno dnevno štivo većine“ (Valić Nedeljković, 2007: 87). Važno je napomenuti i da štampa ima jedinstvena obeležja u

odnosu na ostale medije, što je vidljivo i u žanrovskom¹ smislu. Članak je kao jedan od veoma značajnih analitičkih žanrova prisutan isključivo u štampi, dok uvodnik, kao podvrsta komentara, ima specifična obeležja u štampi za razliku od televizije i radija. Životić ističe da se uvodnik čuje i na programima radija i TV-a, ali je po svojoj strukturi jednostavniji, a po stilu sažetiji od uvodnika u štampi (Životić, 1993: 85). Iako je u digitalnom dobu transformisano funkcionisanje gotovo svih oblasti, uključujući i promene u načinu obrazovanja, rada, zabave, kao i informisanja, štampa je uspela da održi svoju tradiciju i prepoznatljivi model rada. Prema tome, značajno je istraživati štampane medije jer je njihov uticaj u društvu veliki.

Medijskim tekstovima novinari utiču na mišljenja i stavove publike, kao i na formiranje ili oblikovanje javnog mnjenja. Medijski uticaj je veliki i objavljivanjem tekstova kroz forme faktografskih žanrova, koji bi trebalo da budu zasnovani na objektivnom iznošenju činjenica. Međutim, iznošenjem subjektivnih stavova novinara u medijskim tekstovima, uticaj na publiku može biti snažniji. Za razliku od isključivo iznetih činjenica, gde je na publici zadatak da sami donesu sud o određenoj temi, iznošenjem subjektivnog stava novinara je izneto i tumačenje o određenoj pojavi ili događaju. Stavovi novinara vidljivi su u analitičkom novinarskom žanru – komentar. Uticaj na publiku, posredstvom komentara, može biti naročito snažan ukoliko je napisan od strane poznatih novinara, koji mogu biti i lideri mišljenja u društvu. U suštini, cilj komentara i jeste da utiče na publiku, time što novinar iznosi određene činjenice o aktuelnom događaju, svoj stav i daje zaključak sa prognozom.

U savremenom dobu, usled informacijske mećave², neophodno je održati odgovorno novinarstvo i novinarske žanrove na kojima se oblast medija temelji. Činjenica je da se mnogi ljudi u društvu, naročito mladi, informišu putem novih digitalnih platformi. Međutim, era novih medija nosi i mnoge opasnosti. Sveprisutnost informacija i dezinformacija utiče na kolektivnu društvenu dezorijentisanost. Digitalne platforme i društvene mreže predstavljaju prostor na kojima se svakodnevno deli mnoštvo neproverenih i lažnih informacija. Ugledne i školovane novinare menjaju danas obični građani koji, bez iskustva i poznavanja novinarskih pravila, pišu i dele neproverene ili nedovoljno proverene informacije. Kako ne poseduju svi građani medijsku pismenost³ i mogućnost kritičkog osvrta na tekst koji čitaju, mnogi su nesvesno izloženi manipulativnom uticaju. Zato je neophodna interpretacija događaja i pojava od strane profesionalnih novinara, koji će u novinarskom tekstu ponuditi

---

¹ „Žanr (od francuske reči genre, što znači rod, vrsta) u francuskoj terminologiji označava „književni oblik, odnosno predstavlja sveobuhvatni pojam kojim se objedinjuju različita književna dela sa istim formalnim ili tematskim odlikama“ (Popović prema Jovičević, 2017: 10).

² U vreme preobilne ponude medijskih sadržaja građani su se izgubili u „informativnoj mećavi“. Paradoksalno je, ali tačno, da su mogućnosti manipulacije i zavodačenja takođe porasle paralelno sa povećanjem broja medija i jačanjem njihove međusobne konkurencije. Poučena nekolicinom loših primera, javnost reaguje smanjivanjem opšteg poverenja u medije“ (Radojković prema Stevanović, 2008).

³ Prema Žitinski, medijska pismenost označava sposobnost da se informacija vrednuje, analizira, proceni i razmeni u svim svojim oblicima. Veštine koje bi pokrile takvu definiciju uključuju ekstenzivno znanje o tome kako primiti, obuhvatiti, analizirati i vrednovati medijske poruke (Žitinski, 2009).

činjenice ali i sud o činjenicama na osnovu kojih bi i građani zauzeli stavove. Profesionalno novinarstvo je bazirano na ulozi novinara kao kontrolora vlasti i javne sfere, u službi građana, i ono bi moralo biti dominantno u trenutnom informacijskom obilju. Novinar bi trebalo istinitim i pravovremenim izveštavanjem da usmerava javnost i štiti je od manipulativnog uticaja, prezentujući događaj na osnovu svestrane analize. To se najčešće postiže obradom događaja kroz forme analitičkih žanrova. U analitičke žanrove spadaju veoma značajne vrste novinarskog izražavanja među kojima je i komentar. Komentar je jedan od najstarijih analitičkih žanrova i trebalo bi da bude zastupljen u medijima upravo zbog tradicije koju ima, ali i uticaja koji ostvaruje u društvu. Prema tome, osnovni cilj u ovom radu je ispitati da li, u kojoj meri i na koji način tradicionalni štampani mediji „Danas“ i „Blic“ upotrebljavaju komentar i podvrste komentara.

KOMENTAR I PODVRSTE KOMENTARA – UVODNIK I KOLUMNA

Komentar je veoma značajan analitički žanr na osnovu kog novinar ima mogućnost da predstavi kompleksnije teme, protumači ih i približi publici. S obzirom na to da analitika podrazumeva analizu, za pisanje komentara je neophodno dobro poznavanje teme i njena temeljna obrada kako bi se njime postigao željeni efekat u korist društva. Novinari bi morali da se pridržavaju i novinarskih pravila pisanja kako bi komentar imao izvornu snagu i adekvatan uticaj.

Komentar

Jedna od opštih definicija komentara bila bi sledeća: „Komentar (*commentarius*, lat. - zapis, tumačenje, objašnjenje, izlaganje, razmišljanje) je analitička (interpretativna) forma novinarskog izražavanja u kojoj autor, prateći pojavu u nastanku i razvoju, utvrđuje njene uzroke a potom zauzima stavove o njenom daljem razvoju ili razrešenju, upozoravajući čitaoce, slušaoce, gledaoce na moguće posledice. To je tumačenje određenog fenomena iz ličnog, komentatorskog ugla“ (Todorović, 2002).

U skladu sa osnovnim principom u novinarstvu (princip istine) komentator bi trebalo da se zalaže isključivo za istinu i da razotkriva skriveni interes (politički, ekonomski...) u korist opšteg interesa, na osnovu svestrane analize. „Dominantniji je postupak kod informativnih žanrova informacija, kod komentatorsko-analitičkih komentara, stav, analiza, mišljenje i ideja“ (Vasilj et al., 2017: 152).

Prema novinarskom pravilu, komentar bi trebalo da sadrži tri sastavne celine. Autorka Todorović ističe da kompozicija komentara podrazumeva sledeće tri sastavne celine: uvod ili sliku situacije – nekoliko osnovnih podataka koji najbolje ilustruju pojavu, fenomen; razradu ili analizu – argumentovanje za ili protiv, vrednovanje, tumačenje i zaključak sa prognozom – poentu, sud, zalaganje za, eksplikaciju pojave, odgovor na pitanje postavljeno u uvodu (Todorović, 2002). Dakle, komentator bi na kraju trebalo da predvidi dalji tok događaja ili moguće posledice. Zbog toga je veoma važno da je komentator dobro upoznat sa temom komentarisanja, kao i da pre pisanja komentara prethodi podrobna analiza novinara. Publika donosi sud o određenoj temi

na osnovu komentatorovog stava i predviđanja, te je zbog toga relevantno da komentar bude zasnovan na argumentima. Ukoliko novinar komentator ima određenu reputaciju, time i odgovornost novinara može biti veća. Izazov je pred komentatorom, kome publika veruje, da u svakom komentaru iznese argumentovano tumačenje i da na osnovu svestrane analize iznese realan zaključak.

Životić ističe da je stil komentara logičan, jasan, bezličan, objektivn, bez naglašene emocionalne obojenosti, bez eksklamativnih rečenica. Ton izlaganja je polemičan, dok su kontrastne rečenice česte što daje živost stilu. Misli se izražavaju obično u složenim rečenicama, sa dosta umetnutih rečenica i modalnih izraza, ali se kombinuju i sa kratkim rečenicama (konstatacijama) i tako razbija monotonija izlaganja (Životić 1993). Dakle, važna je i dinamičnost komentara čime bi se privukla i zadržala pažnja čitaoca. Značajno je i da komentar bude jasno i koncizno napisan kako bi bio razumljiv i manje obrazovnom društvenom sloju. Poenta komentara je da se njime ukaže na relevantne društvene probleme i da se tumačenjem komentatora proširi svest kod publike o mogućem uticaju (političkog, ekonomskog, kulturnog...) u sadašnjosti i budućnosti.

Autori u literaturi navode da između komentara i članka postoje bitne razlike, ali i sličnosti. U nastavku će biti navedene prema autoru Radomiru Životiću.

- Članak je novinski i književni žanr (ne primenjuje se na radiju i TV-u), a komentar je tipično novinski žanr – veoma zastupljen u novinama, na radiju i televiziji.
- Tema komentara, kao i tema članka, može biti iz svih oblasti društveno – političkog, privrednog, kulturnog i umetničkog života. U članku se obrađuje neki celovit problem, zaokružena celina pruža se povezivanjem više događaja, a aktuelnost ne mora biti strogo dnevna. U komentaru se pruža „trenutna reakcija na aktuelne pojave“, na neki događaj, postupak i sl., izdvajanjem jednog značajnog problema koji se svestrano analizira, o njemu raspravlja i sudi.
- Struktura članka je složena, a struktura komentara jednostavna i čvrsta. Razlikuju se i po tome što članak može imati naslovni blok, može imati sve delove (nadaslove, podnaslove i međunaslove), dok komentar ima obično naslov, retko i nadnaslov. Članak je obično duži od komentara.
- U članku se saopštava mnoštvo činjenica, one se analiziraju i povezuju u celinu (informativno – analitički postupak), a zaključak može sam čitalac da izvede ili ga autor ističe. U komentaru se operiše obično sa manje činjenica, onoliko koliko je nužno da se razmotri jedno pitanje, a postupak je naglašeno analitički i zaključak se nikada ne prepušta čitaocu.
- Za oba žanra mora da postoji značajan povod.
- Tema komentara može biti u vezi sa prošlošću i budućnošću, ali je pri raspravljanju obavezno utkati sadašnji trenutak, sadašnji stav, sadašnje mogućnosti.

- Komentar je jedan od najstarijih žanrova. Smatra se da mu je domovina Engleska i da se počeo upotrebljavati u 18. veku. Komentar je bio poznat i antičkom dobu (Cezar je ostavio „Komentare“ o svojim ratovima). Članak je, genetički posmatrano, novijeg datuma, pojavio se s pojavom štampe i ostao u njenom domenu (Todorović, 2002).

Uprkos sličnostima sa člankom, komentar se određuje kao samostalni analitički žanr. To je žanr u kome je najviše izražena sloboda novinara koja je oličena u iznošenju subjektivnih stavova. Na osnovu njih, komentator se približava javnosti ukazujući na društvene probleme, čime se stiče i poverenje publike. Komentatori se mogu odrediti i kao tumači javne sfere pri čemu objašnjavaju događaje, predviđaju i ukazuju na potencijalne opasnosti u službi javnog interesa. Na taj način, može se reći da se novinar izjašnjava slobodno i u ime javnosti, u svrhu društvene dobrobiti, koja se ostvaruje pod uslovom da su stavovi komentatora logički i argumentovano zasnovani. „Tu slobodu novinar komentator zadržava samo dotle dok mu javnost odobrava to pravo, dok svojim napisima vrši jednu javnu službu u pravom smislu te reči. Kako pravi smisao vršenja javne službe znači lično nezainteresovan, kvalifikovan rad na poslovima od javne koristi, to pisanje komentara i nije više izražavanje apsolutno individualnog gledišta, nego je, ustvari, objašnjenje jedne više društvene objektivnosti“ (Jevtović et al., 2014: 273). Dakle, novinari ne mogu komentarisati bez sagledavanja šire slike i konteksta, odnosno bez dubinskog poznavanja određenog problema. Zatim je iznošenje stavova na osnovu svestrane analize u službi kolektivnog usmerenja društva. Autori navode da komentar ima za cilj da direktno usmeri i utiče na stav onih koji ga čitaju, a da bi to činio efikasno mora da vodi računa o sledećim osnovnim elementima: da sadrži šire objašnjenje postavljene teze; da ukaže na problem upravo onakav kakav je u tom trenutku; da iznese činjenice u onoj meri u kojoj se neće zaobići istina i suština; da ukaže na uzroke nastanka određene pojave; da primerima objasni i protumači vezu te pojave sa ukupnim društvenim kretanjima; da predvidi posledice i da izrazi tačan i kategoričan stav autora i pogled na pojavu o kojoj je reč. Shodno tome, navode autori, za komentar se može reći da, kao samostalan analitički žanr, predstavlja jedan od osnovnih oblika analitičkog novinarstva (Jevtović et al. 2014).

Uvodnik

Iako uvodnik i kolumna imaju sličnosti sa komentarom na osnovu kojih su određeni kao podvrste komentara, uvodnik, kolumna i klasičan komentar imaju i svoje specifičnosti po kojima se razlikuju. U ovom delu rada ćemo definisati, predstaviti i ukazati na značajne karakteristike najpre uvodnika, zatim i kolumne.

Prema autorki Todorović, uvodnik⁴ je „podvrsta komentara koji se objavljuje na prvim stranama listova povodom izuzetno važnih, dramatičnih događaja, značajnih za širu zajednicu. Kao nepotpisan tekst, uvodnik ne označava pojedinačno mišljenje, autorov stav, nego predstavlja gledište redakcije (kolegijuma, uredništva, vlasnika) i

---

⁴ Uvodnik od engleske reči *editorial* što znači uvodni tekst (Todorović, 2002).

izraz je kolektivne ocene i procene. (...) Miran, stilom umeren, izrazom staložen, uvodnik je, kod nas, naslednik nekadašnjeg, nepopularnog, direktnog članka“ (Todorović, 2002: 98-99). Dakle, za razliku od komentara u kome novinar izražava lični, subjektivni stav, na osnovu kog snosi i ličnu odgovornost, tekst uvodnika je zasnovan na stavu redakcije, te je odgovornost na čitavoj medijskoj kući. Uvodnik se drugačije može nazvati i *redakcijski komentar*.

Prema navodima Životića, uvodnik je kao novinarska forma karakterističan za „veliku štampu“, a ne za male, provincijalne listove. Objavljuje se u dnevnim političkim listovima, a najčešće u najuglednijim nedeljnicima. Sadržaj, kompozicija, jezik i stil uvodnika ogledalo su konkretnog lista i razlikuju se od lista do lista (Životić, 1993). Još neke od važnih karakteristika po kojima se uvodnik prepoznaje su: grafičko posebno isticanje, slaže se kurzivom, uokviruje se; najbitnije za njegovo pojavljivanje jeste pravovremenost i značaj; uvodnik predstavlja viši stepen odgovornosti redakcije nego komentar.

Autor Jevtović i drugi ističu da uvodnik, kao analitički žanr, karakteriše i birana, stručna leksika i odmeren intelektualni stil. Činjenice se izlažu jasno i pregledno, a zaključak je prirodan i nedvosmislen. Međutim, autori ističu i da je kod nas redakcijski uvodnik gotovo odumro. Nema dnevnog lista koji sistemski neguje nepotpisani redakcijski uvodnik, bez obzira na to da li je iz grupe ozbiljnih političkih dnevnika ili iz tabloidnog arsenala. Kod nas je uvodnik bitno izmenio sadržaj i funkciju, odnosno doživeo je metamorfozu i vrlo retko se nalazi u novinama. Umesto njega, danas se na prvoj strani objavljuju komentari u kojima najčešće glavni urednici iznose svoje mišljenje o određenom problemu (Jevtović et al., 2014).

Kolumna

Kolumna je podvrsta komentara u kojoj autor ima najveću slobodu u izražavanju. „Prema kategoriji žanra, kolumna pripada člancima mišljenja. Sličan kolumni je i blog, koji je novije generacije i koji se razvio putem interneta“ (Kučuk-Sorguč, 2021: 153).

Kolumnista je prepoznatljiv po svom stilu pisanja, odnosno ima lični pečat. Autor kolumne bira slobodno temu, u skladu sa svojim uverenjima. U njoj autor daje lični pogled na svet, odnosno na događaje i pojave u njemu koje su u sferi autorovog interesovanja. Kao i kod komentara i uvodnika, i kolumna može biti različitog tematskog sadržaja.

Todorović ističe da u kolumni⁵ redakcija daje piscu pravo na iznošenje krajnje ličnog stava, od koga se ona grafički (debelom crnom linijom) ograđuje. I u kolumni autor pojavu analizira i procenjuje, ali to čini isključivo iz svog ugla, dajući i načinu razmišljanja i stilu lični pečat potpune originalnosti (Todorović, 2002).

Kao i kod klasičnog komentara i uvodnika, i tema kolumne mora biti aktuelna i društveno relevantna, a posebno karakteristično za kolumnu je pisanje u prvom licu. Ton kolumne je često satiričan, a doza satire u njoj zavisi i od kreativnosti novinara i

---

⁵ Kolumna od engleske reči „column“ što znači kolona, novinski stubac, rubrika a „columnist“ – pisac stalne novinske rubrike, komentator (Todorović, 2002).

njegovog prepoznatljivog stila pisanja. Kolumna⁶ je nastala u novijem dobu za razliku od komentara, što je i logično s obzirom da je ovaj oblik novinarskog izražavanja označen kao podvrsta komentara. Prema autorki, politička kolumna je nastala u SAD-u u ranim dvadesetim godinama XX veka. Među pionirima žanra najpoznatiji je Volter Lipman (W. Lippmann), kolumnista Herald Tribjuna, koji se svakodnevno bavio tekućom politikom i čiji su tekstovi preštampani u velikom broju drugih listova do 1967. godine kada se penzionisao. Prvi domaći kolumnista bio je Jug Grizelj (Večernje novosti, kolumna: „Iz mog ugla“), ali je žanr postao popularan krajem sedamdesetih i tokom osamdesetih godina XX veka kada mu originalnost i autorski individualizam kreativnim rukopisom nadahnjuje generacija mladih novinara i novinarki bivše Jugoslavije: Bogdan Timanić, Tanja Torbarina, Jelena Lovrić, Ivan Starčević, Petar Luković, Aleksandar Tijanić, Mirjana Bobić... (Todorović, 2002).

Kolumnisti suiskusni i ugledni novinari čiji se rad zasniva na visokim novinarskim standardima i profesionalnom angažovanju. Biti kolumnista znači imati veoma razvijenu kritičku misao i sposobnost da se društveno relevantna tema predstavi u satiričnom tonu, a da se ipak održi doza ozbiljnosti kojom se ostvaruje pozitivan efekat u društvu. O značaju kolumne piše i autor Penezić: „Pisanje kolumni cilj je kojem danas teže gotovo svi novinari, jer to znači dobiti priliku da se punim imenom i prezimenom (najčešće i fotografijom) demonstrira lični stav i pokaže talenat za analizu i pisanje“ (Penezić, 2013: 115).

Kolumna je veoma važna i zbog uticaja koji može ostvariti u društvu jer uglavnom kolumnisti imaju dobru reputaciju, te izlaganjem njihovih stavova utiču i na formiranje, oblikovanje ili utemeljenje stavova publike. „Dobri kolumnisti su elitni novinari, njihove se tvorevine sa velikom pažnjom prate i nestrpljivo iščekuju, tako da oni značajno utiču na tiraže novina. Reč je o izrazitim individualcima, profesionalcima oštre, britke misli i stila, koji se ne ustežu da saopšte i obrade i najprovokativnije stavove i političke teme. Njihove kolumne se pamte, a oni zadobijaju slavu i poštovanje javnosti“ (Jevtović et al. 2014: 284).

Razmatrajući komentar i podvrste komentara u ovom delu, neophodno je istaći određene činjenice kroz istoriju o predmetnoj analitičkoj formi i predmetnim dnevnim listovima odabranih za analizu. Naime, predmetni dnevni list „Danas“ počeo je da izlazi krajem prošlog veka sa prevashodnim ciljem da obrađuje značajne teme kroz analitičke forme novinarskog izražavanja. U skladu sa datom tvrdnjom, autorka Todorović piše da je dnevni list „Danas“ osnovalo sedamnaest novinara (1997. god.) koji su vlasnici lista čiji je izdavač „Dan Graf“. Autorka dalje piše: „Namera osnivača bila je da u uslovima tadašnjeg nedemokratskog režima stvore objektivni i otvoren list koji će objavljivati proverene informacije, analitičke tekstove, komentare i kolumne“ (Todorović, 2009: 152). Dakle, istraživanje u ovom radu ima za cilj i da utvrdi da li „Danas“ sledi izvornu ideju nastanka lista – da obrađuje društveno relevantne teme kroz analitičke tekstove poput komentara, kolumne i uvodnika.

---

⁶ Kolumnista Markiz Čajls (Marquis Childs), dobio je prvu nobelovu nagradu u toj kategoriji novinskih tekstova 1970. godine. Najznačajnija politička kolumna 1970-ih bila je štampana pod nadnaslovom „Unutrašnji izveštaj“ („Inside Report“), a njeni autori bili su Roland Ivns (Rowland Ewans) i Robert Novak, poznati vašingtonski novinari.

Godinu dana ranije za razliku od dnevnog lista „Danas“, osnovan je dnevni list „Blic“ – 1996. godine. Iako primarna ideja „Blica“ nije bila objavljivanje analitičkih tekstova, može se reći da je „Blic“ posvećivao prilično prostora komentaru i kolumni, naročito u nedeljnom dodatku „Blic knjiga“. Autorka Todorović piše da je „Blic“ dnevni list koji se prvi put pojavio na kioscima 1996. godine, zasnovan na formuli – kratki tekstovi i mnogo zabavnog sadržaja. Ipak, prema navodima autorke, u „Blicu“ je mogla da se nađe autorska kolumna Jovana Ćirilova, dok je dodatak „Blic knjiga“ počeo da se objavljuje od oktobra 2008. godine, jedanput nedeljno. Todorović dalje navodi da je u decembarskim izdanjima „Blic knjiga“ (ukupno 4 izdanja po 12 tekstova) objavljeno ukupno 48 tekstova od kojih su najzastupljeniji bili upravo analitički oblici (41 tekst), među kojima su bili i komentar i kolumna (Todorović, 2009: 161). Dakle, „Blic“ je takođe bio prepoznatljiv, između ostalog, i po analitičkim formama novinarskog izražavanja. Da li je bilo promena u međuvremenu i kakvo je aktuelno stanje u predmetnim dnevnim listovima kada je reč o komentaru i podvrstama komentara, pitanja su na koja bi trebalo odgovoriti ovim istraživanjem.

NOVINARSKA KULTURA U KONTEKSTU PREDMETNE ANALITIČKE FORME IZRAŽAVANJA

Razmatrajući novinarsku kulturu⁷ u okviru predmetne problematike rada, može se izneti tumačenje da je u savremenom dobu stalnih inovacija i promena izazov održati visok nivo profesionalizma u tradicionalnom novinarstvu. Pitanje izazova je višestrano i shodno tome bi trebalo raditi sa više aspekta u korist profesionalnog funkcionisanja novinarskog rada. Značajan izazov tradicionalnom novinarstvu postavili su novi mediji, nudeći mnoge hibridne forme izražavanja i mogućnost multimedijalnog izražavanja, ali i senzacionalan sadržaj koji sve više integriše društvo na nivou besmisla. Sa druge strane, poteškoće pronalazimo i u određenim konceptima štampe, o čemu će biti pisano u drugom delu ovog poglavlja.

Kompleksan zadatak tradicionalnog novinarstva ogleda se u stalnom prilagođavanju novim karakteristikama koje formiraju i oblikuju novi mediji, što je, između ostalog, doprinelo i niskom stepenu autonomije štampe. Najzad, među najvećim izazovima je svakako očuvanje izvornih obeležja štampe, ali i pronalazak mehanizma kojim će tehnički nedostaci biti prevaziđeni.

„Iako medijski poslenici uporno čuvaju obeležja tradicionalnih žanrova, neprestano se oblikuju i prepoznaju novi žanrovi koji se mogu označiti kao alternativa tzv. ustaljenim žanrovima. Ispitivanje razmere i uslova prožimanja tradicionalnog i modernog u jednom od „novih“ žanrova kao što je kolumna (lat. columna – stub) dovodi do toga da se većina svojstava tradicionalnih novinarskih žanrova raspršuje do neprepoznavanja. Tako se dolazi do bogate interdisciplinarnе genološke rasprave kojom se kolumna može označiti kao svojevrstni protivžanr, osvedočena „navika“ teksta da se oblikuje mimo ili, čak, nasuprot očekivanju“ (Stanojević, Mirkov, 2022: 264).

---

⁷ Autorka Krstić, prema Hanitzsch, navodi da se novinarska kultura u širem smislu definiše kao „set ideja i praksi na osnovu kojih novinari, svesno ili nesvesno, legitimišu svoju ulogu u društvu i obavljaju svoj posao smisljeno za sebe i druge“ (Hanitzsch prema Krstić, 2015: 110).

Ukoliko napravimo osvrt na prethodno izdvojena tumačenja autora, opravdano se može otvoriti i pitanje krize tradicionalnog novinarstva, odnosno tradicionalne prakse novinarskog izražavanja. Činjenica je da komentar, uvodnik i kolumna sve manje predstavljaju jedinstvene forme analitičkog izražavanja čija se funkcija zasniva na jednostavnim i konciznim načelima. Shodno tome, novinarska kultura sve više poprima obeležja hibridnosti i složenosti, dok je u datim okolnostima otežano moguće postići visok nivo profesionalizma.

Najzad, izazovi tehničke prirode i uticaj novih medija na tradicionalne jesu značajni faktori uticaja na novinarsku kulturu, međutim, nisu jedini. Nizak nivo profesionalizma delimično podstiču i određeni novinari koji su odabrali odgovoran poziv da kritički razmatraju i predstavljaju javnosti teme kroz forme analitičkog izražavanja – komentara, kolumne i uvodnika. Na to ukazuje sve vidljiviji izostanak odgovornog pristupa izveštavanja koji bi morao biti zasnovan na stručnim pravilima i temeljnoj analizi. Transformacija novinarske kulture i analitičkih formi u njoj čiji procesi unižavaju izvornu novinarsku profesionalnost, kao što je prethodno napomenuto, odvija se višestrano. Još jedna od strana je i pitanje diskursa. Dato tumačenje potvrđuje i istraživanje koje su sprovedli autori Stanojević i Mirkov, upravo nad dnevnim listovima koji su predmet i ovog istraživanja. Prema navodima, autori su na osnovu teorijsko-sintetičkog i analitičkog pristupa dokazivanja, na uzorku kolumni iz štampanih medija, između ostalih, *Danas* i *Blic* (u dugom razdoblju: 2020-2022.), ustanovili redovnost stilsko-retoričkih inovacija (Stanojević, Mirkov, 2022: 264). Dakle, činjenica je da je novinarski diskurs oblikovan i da se u datim okvirima i medijska kultura transformiše. Pitanje očuvanja tradicionalne novinarske kulture postaje sve veći izazov u savremenom dobu. Možemo reći i da određene inovacije mogu biti u korist novinarske kulture, time i u korist društva. Ipak, davno utemeljena pravila u novinarskoj literaturi, naročito kada su u pitanju analitičke forme novinarskog izražavanja, moraju biti poštovana u potpunosti i bez izuzetaka. Da bismo utvrdili aktuelno stanje i nivo profesionalnosti u aktuelnim srpskim dnevnim listovima, pristupili smo detaljnoj analizi komentara i podvrsti komentara u dnevnim listovima *Danas* i *Blic*.

No, pre istraživanja, smatramo da je značajno u teorijskom delu napomenuti i izvesne varijacije u razvoju novinarskih kultura, koji direktno ili indirektno utiču na nizak stepen autonomije štampe. Najpre ćemo poći od knjige „Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press should Be and Do” (trojice autora – Siberta, Petersona i Šrama), o kojoj autorka Prodanović piše da predstavlja knjigu sa najviše izdanja i prevoda na različite jezike među knjigama iz oblasti komunikoloških studija. Prodanović dalje navodi kako autori ističu četiri koncepta štampe: autoritarni, libertarijanski, društveno odgovorni i sovjetski komunistički, rukovodeći se pitanjem: „Zašto se mediji masovnog komuniciranja pojavljuju u toliko različitim oblicima i služe ostvarenju različitih ciljeva u različitim zemljama?” Međutim, autori Halin i Manćini, takođe prema autorki Prodanović, tvrde da su četiri teorije štampe neupotrebljive za razumevanje evropskih medija jer većina medija danas kombinuje karakteristike pripisane ovim modelima (Prodanović, 2019: 125-126). Dakle, prihvatajući tumačenja autora Halina i Manćinija, može se izneti tumačenje da je na evropskom kontinentu nizak nivo autonomije štampe uzrokovan upravo konceptom

koji uključuje političku umešanost u novinarsku profesiju, što utiče i na srozavanje profesionalnosti, koja u ovom slučaju ne dolazi direktno od strane novinara ili izazova digitalnog doba.

Autorica Dobek-Ostrowska izdvaja *politzovani medijski model* koji obuhvata pet zemalja: Srbiju, Bugarsku, Hrvatsku, Mađarsku i Rumuniju. Karakteristike navedenog modela su niski demokratski standardi i politička kultura društava, visoka politizacija javnog radio-difuznog servisa i politička kontrola javnog radija i televizije (Dobek-Ostrowska prema Prodanović, 2019: 131). Pod opisanim okolnostima je nemoguće govoriti o efikasnoj novinarskoj kulturi i osnovnoj ulozi medija kao kontrolora u funkciji javnog značaja. Prema tome, neophodna je reorganizacija karakteristika novinarske kulture koja će ponuditi održivi medijski model u funkciji društvenog napretka. Istraživanje u ovom radu bi trebalo da pokaže stepen odgovornosti izabranih medija za analizu, čime će biti utvrđen i smer kretanja novinarske kulture.

ISTRAŽIVANJE

Predmet ovog istraživanja su dnevni listovi „Danas“ i „Blic“, zastupljenost komentara i njegovih podvrsti, uvodnika i kolumne, u navedenim listovima. Osnovni ciljevi u ovom radu su utvrditi da li i u kojoj meri su zastupljeni komentar i njegove podvrste, kao i to na koji način su napisani. Analizom sadržaja⁸ je utvrđeno u kojoj meri dnevni listovi zadovoljavaju formu komentara prema literaturi, odnosno pravila pisanja komentara i njegovih podvrsti.

Analizirani dnevni listovi razlikuju se po uređivačkoj politici – „Danas“ spada u kategoriju ozbiljne dnevno-informativne štampe, dok je „Blic“ polutabloid. Odabirom su obuhvaćene različite uređivačke politike sa ciljem da se prikažu i potencijalne razlike između njih. Konkretni dnevni listovi odabrani su prema kriterijumu visoke čitanosti i popularnosti u Srbiji. Autori su u ovom istraživanju ograničili izbor na izdvojena dva dnevna lista u cilju detaljne kvalitativne analize predmetne analitičke forme.

Analizirana su štampana izdanja dnevnih listova „Danas“ i „Blic“ u periodu od 31.1.2022. do 6.2.2022. godine (sedam dana). Analizirana je jedna sedmica, odnosno izdanja za ponedjeljak, utorak, sredi, četvrtak, petak, subotu i nedelju. Trebalo bi napomenuti da vikend izdanje „Danasa“ izlazi u jednom broju za subotu i nedelju. Prilikom formiranja uzorka, korišćen je postupak namernog uzorka. Konkretna period analize (od ponedjeljka do nedelje), sa stanovišta reprezentativnosti, odabran je sa ciljem analize svih radnih dana u nedelji, kao i vikend izdanja. Sa stanovišta validnosti, između ostalog, odabran je predizborni period u Srbiji, s obzirom na to da su izbori bili održani 3. aprila 2022. godine. Naime, u predizbornom periodu očekivan je intenzivniji rad novinara koji obrađuju analitičke novinarske forme. Takođe, ciljan je i period u kome nema prazničnih ili godišnjih odmora.

---

⁸ „Za Arthura Bergera (prema Vilović) analiza sadržaja je «znanstvena tehnika koja se temelji na merenju nečega predstavljenog u reprezentativnom uzorku nekog od masovnih medija» (Karamarko, Karamarko, 2015: 416).

Potrebno je dodatno ukazati da predmet analize nisu bili isključivo komentari i podvrste komentara u vezi sa tadašnjim predizbornim stanjem, već je period, između ostalog, izabran u svrhu pretpostavljenog intenzivnijeg pisanja komentara. Sa druge strane, značajano je steći uvid kroz predstavljenu analizu i o načinu pisanja komentara u vezi sa tematikom izbora.

Dakle, jedinica istraživanja je novinarski tekst, odnosno analitički žanr komentar i njegove podvrste – uvodnik i kolumna.

REZULTATI I DISKUSIJA

Na osnovu dobijenih rezultata, jedno od polaznih razmatranja bi bilo da su komentar i njegova podvrsta – kolumna zastupljeniji u dnevnom listu „Danas“ za razliku od dnevnog lista „Blic“. Uočena je velika razlika u zastupljenosti ovih analitičkih formi novinarskog izražavanja, s obzirom na to da je u „Danasu“, u ukupnom analiziranom periodu, identifikovano 29 kolumni i 16 komentara, dok je u „Blicu“ identifikovano samo 2 kolumne i 6 komentara. Dobijeni rezultati su očekivani s obzirom na to da „Danas“ spada u kategoriju ozbiljne dnevno-informativne štampe, za razliku od lista „Blic“ koji spada u polutabloide. Međutim, trebalo bi napomenuti da, u analiziranom periodu od nedelju dana, nije bilo nijednog uvodnika u „Danasu“, kao ni u „Blicu“. Kako je uvodnik novinarska forma koja je, prema Životiću, karakteristična za „veliku štampu“ i dnevne političke listove, nije očekivano da neće biti nijednog redakcijskog komentara (uvodnika) u „Danasu“. Ipak, trebalo bi imati na umu da je analiziran period od nedelju dana, što ne mora da znači da „Danas“ uopšte ne praktikuje objavljivanje uvodnika, odnosno, moguće je da uvodnika ima u nekom od izdanja koje nije obuhvaćeno ovom analizom. U nastavku je tabelarno prikazan ukupan broj komentara i njegovih podvrsti prema analiziranim datumima, odnosno izdanjima dnevnih listova „Blic“ i „Danas“.

Blic	31.1.20 22.	1.2.20 22.	2.2.20 22.	3.2.20 22.	4.2.20 22.	5.2.20 22.	6.2.20 22.
Komen tar	1	1	1	1	1	/	1
Kolum na	/	/	/	/	/	2	/
Uvodni k	/	/	/	/	/	/	/

Tabela 1. Kvantitativni pregled ukupnog broja komentara, kolumni i uvodnika u „Blicu“ prema analiziranim datumima

Danas	31.1.2022.	1.2.2022.	2.2.2022.	3.2.2022.	4.2.2022.	5.2.2022. i 6.2.2022.
Komentar	2	5	2	1	5	1
Kolumna	7	5	4	7	4	2
Uvodnik	/	/	/	/	/	/

Tabela 2. Kvantitativni pregled ukupnog broja komentara, kolumni i uvodnika u „Danasu“ prema analiziranim datumima

ANALIZA DNEVNOG LISTA „BLIC“

Na osnovu sprovedene analize dobijeni su rezultati na osnovu kojih se može izneti tvrdnja da novinari i urednici „Blica“ retko i u malom broju koriste komentar i kolumnu kao forme novinarskog izražavanja, dok je uvodnik potpuno marginalizovan. U periodu od ponedjeljka do petka (od 31.1.2022. do 4.2.2022.) objavljen je samo po jedan komentar, dok kolumne i uvodnika nije bilo u izdanjima radnih dana. Svih 5 komentara objavljeno je na istom mestu u listu, i to na prvoj strani (nakon naslovne) u levom delu strane. Takođe, svih 5 komentara zauzimaju po jednu trećinu strane i objavljuvani su pod nazivom „Blic komentar“. Autori komentara su bili različiti, napisani od strane urednika i novinara „Blica“.

U izdanju „Blica“ 31.1.2022. godine, objavljen je komentar pod nazivom „Koliko vredi ljudski život?“ U nastavku izdvajamo početak komentara:

„Sećate li se nesreće u kojoj su nastradali dečak od 12 godina i otac troje dece dok su hodali trotoarom na Bulevaru Medijana u Nišu? Tog dana jedan mladić iz Beograda, sa punih 19 godina, bahatio se za volanom „audija“ pa je vozio duplo više nego što sme. Morao je da se pohvali svojom „mašinom“. Njegovo bahaćenje odnelo je dva života, dve porodice ostale su bez svojih najbližih, a odlukom Apelacionog suda u Nišu on je osuđen na 6 godina robije“.

U uvodu komentara autorka daje sliku situacije kroz nekoliko osnovnih podataka ili činjenica koje upućuju na događaj, odnosno temu komentara. Iako se događaj desio pre više od godinu dana (4. januara 2021.) može se reći da je ovaj komentar ispunio jednu od osnovnih karakteristika (aktuelnost) komentara, imajući u vidu da je problem „bahatih vozača“ aktuelan. Autorka je navela konkretan primer kako bi, kroz njegovu prizmu, komentarisala aktuelni društveni problem. U nastavku komentara, autorka se poziva na „još stotine primera“, o kojima nema detaljnijih podataka. U telu komentara autorka piše sledeće:

„Posle dve trećine odležane kazne oni su sticali pravo na uslovni otpust, vraćali su se svojim porodicama, većina za volan, dok su porodice nastradalih zauvek ostale bez svojih najmilijih. Većina pravnika bi se sada pravdala: „Takva je sudska praksa“, a ostatak građana postavilo pitanje: „Koliko vredi ljudski život?“.

Autorka ne daje konkretne primere zasnovane na činjenicama, već uopštava i piše neodređeno što upućuje na pretpostavke, kao na primer: „oni su sticali pravo na uslovni otpust; većina pravnika; pojedini tužioci...“ Dakle, autorka se ne koristi dokumentacijom i konkretnim citatima, što ukazuje na to da ovaj komentar nema snagu argumentacije. U nastavku komentara, autorka kritikuje Krivični zakonik Srbije i ističe kako bi trebalo razmotriti da se Krivični zakonik Srbije promeni i u slučaju saobraćajnih nesreća i da se bahati vozači oštrije sankcionišu. U zaključku komentara napisano je:

„Promenilo se mnogo toga, a sankcije koje izriču sudovi su ostale iste. Zaprećena kazna trebalo bi da deluje i preventivno, da utiče na vozače da razmisle pre nego što sednu za volan. Jer samo tako nesreća će biti manje...“.

Iako u zaključku ima naznake predviđanja, odnosno prognoze, nema konkretnog predviđanja koje bi trebalo biti na osnovu sučeljavanja argumentacije i analize autora komentara.

Može se reći da ovaj komentar strukturalno zadovoljava zahtevanu formu komentara, međutim, nedostaje mu argumentovanje i detaljnije vrednovanje i tumačenje. Komentar je pisan razumljivim jezikom i u njemu se obrađuje aktuelna tema. Ipak, komentaru nedostaju činjenice i argumentacija iz čega bi proistekla njegova snaga.

U izdanju „Blica“ za 2. februar 2022., nalazi se komentar novinara ovog lista pod naslovom „Strah“. Za razliku od prethodnog komentara, ovaj komentar sadrži više činjenica i podataka, međutim, temu postavljenu u uvodu autor ne razmatra

do kraja, pa je utisak da nije jasno definisana tema komentara, odnosno vrsta straha. U nastavku izdvajamo uvod komentara:

„Kada sve ovo prođe, i kovid, i prvi antivakcerski ustanak, i kad budući istraživači temeljno i staloženo uz naučne dokaze počnu da pretresaju minule godine, često će među uzrocima nailaziti na reč – strah“. Dakle, autor u uvodu daje naznaku da je tema komentara strah od pandemije „Covid“.

Zatim, u telu komentara, autor piše sledeće:

„U moru lažnih vesti i informacija, kaskajući za sajber – svetom, naša stvarnost gubi dah. Predani smo maštarijama sa internet pretraživača i video – platformi. Ljudi ne znaju kome da veruju, pa onda valjda poveruju svakome“.

Iako autor u ovom delu ne povezuje delove komentara i ne daje jasno povezanost između „mora lažnih informacija“ i straha od Covid-a, niti argumentuje primerom ili konkretnim slučajem, možemo naslutiti da autor želi da ukaže na lažne informacije ili „teorije zavere“ u vezi sa pandemijom o kojima se piše na Internetu, a koje izazivaju strah.

Međutim, autor komentara se u nastavku još više udaljava od postavljene teme u uvodu, iznoseći statističke podatke (bez navođenja izvora) koji nisu u vezi sa strahom od pandemije, niti ukazuju na povezanost Interneta, Covid-a i straha. Autor piše sledeće:

„Anksioznost koju stvaramo u sebi najviše obeležava strah i prekomerna briga. Ipak, činjenice o brigama su sledeće. Čak 60 odsto briga koje ljudi imaju nikad se ne ostvari, a 30 odsto njih su one koje se odnose na prošlost...“ Dakle, u ovom delu, autor uopšteno piše o brigama, odnosno daje podatke koji se ne odnose na strah od „Covid-a“, već na brige „iz prošlosti“.

Nakon iznošenja prethodnih podataka, sledi zaključak komentara: „Ljudski mozak je sjajan! Izgrađen je od oko 10 milijardi nervnih ćelija i ima sposobnost da postavi razna neverovatna pitanja. Samo je problem što na mnoga od njih nema odgovor. Dok tragamo za svojim odgovorima i istinom, treba izbrusiti veštinu i verovati onima koji su u svom poslu najrelevantniji, kako ih zovemo, stručnjaci. Samo već ta naučena spretnost dovešće mnoge ljude u situaciju da sami sebi pomognu, da ne upadnu u koloplet izmaštanih informacija i imaginarnih strahova“.

Iako je komentar pisan razumljivim jezikom, komentaru nedostaje logična povezanost pisanja u vezi sa temom postavljenom u uvodu. Komentar nema jasno postavljenu tezu, za koju se autor, iznošenjem argumentacije opredeljuje za ili protiv.

Za razliku od komentara prethodno navedenog, u komentaru u izdanju „Blica“ za 1. februar, pod naslovom „Kocka je odavno bačena“, od početka do kraja se razmatra o pitanju koje je jasno postavljeno u uvodu. U nastavku izdvajamo uvod komentara:

„Najnoviji podaci koji pokazuju da je više od 300.000 stanovnika Srbije zavisno od kocke sami po sebi treba da izazovu reakciju nadležnih da se pozabave ovim problemom, a posebno zabrinjava činjenica da je oko 90 odsto zavisnika uzrasta od 18 do 25 godina“.

Autor u uvodu jasno naglašava temu komentara i upućuje na problem koji bi trebalo rešiti. Zatim, autor od početka do kraja komentara piše o aktuelnom problemu „o kocki“, pišući, između ostalog, i o tome kako dolazi do navedenog problema, na osnovu činjenica i mišljenja stručnjaka. Međutim, važno je reći da autor ne navodi konkretne citate stručnjaka koji govore o problemu. Ipak, u komentaru je sve vreme prisutan angažovan stav autora, dok u zaključku iznosi nedvosmislen i koncizan zaključak:

„U rešavanju ovog problema izostaje podrška države i zakonske regulative. Nadam se da će i do toga uskoro doći. Ipak, ovaj problem neće nestati preko noći, ali će možda promeniti starosnu strukturu kockara kao što je to slučaj u razvijenim zemljama širom sveta, što je opet mali korak u borbi protiv ove pošasti, ali je ipak veliki u zaštiti mladih“.

Autor u zaključku ukazuje na moguće rešenje ovog problema i daje odgovor na postavljeno pitanje u uvodu. Takođe, autor u ovom komentaru objašnjava problem, tumači ga i društveno vrednuje, što daje snagu komentaru. Međutim, komentaru nedostaju konkretne izjave stručnjaka kako bi komentar imao i snagu argumentacije i dokumentacije.

U komentaru „Blica“ izdanja za 3. februar, povod objavljivanja komentara je pethodni događaj koji se dogodio u školi „Nikola Tesla“ u Batočini. U prethodnom izdanju „Blica“ (za 2. februar), objavljen je članak o događaju prema kome su đaci navedene škole „divljali“ (kako je „Blic“ napisao) pred uplašenom profesorkom. Naslov komentara je „Gde je kraj?“ Komentar je objavljen na istom mestu kao i ostali u toku nedelje, sa natpisom „Blic komentar“. Međutim, ovaj komentar nije pisan

formom klasičnog komentara. Može se reći da predstavlja hibridnu formu⁹ komentara i kolumne. Autor počinje komentar na sledeći način:

„Osmi mart je bio 1995, poslednje nedelje pred maturu. Dvojica mojih najboljih drugara iz školskih klupa na ulici zatekoše jeftin trubački orkestar i povedoše u školu. Na prvi čas, da „obrađuju“ razrednu za Dan žena. Grunu truba kad profesorka kroči u kabinet. Ne stiže bubnar da zategne palicom, a unezverena žena se okrete i pobeže niz hodnik. Beše to najveća nevaljaština iz đачkih dana (...). Pričalo se o tome kao skandalu danima u školi, bogami i u gradu“.

Autor sve vreme piše o svojim dešavanjima iz škole, sa kratkim osvrtom na aktuelno dešavanje iz škole „Nikola Tesla“ u Batočini. Naime, autor je želeo da napravi paralelu između prošlog vremena, odnosno perioda njegovog školovanja iz 1995. godine i današnjeg. U komentaru se ne iznosi moguće rešenje, već isključivo pravi komparacija. U razradi ili telu komentara nema argumentovanja, vrednovanja, tumačenja, a zaključak je bez prognoze. U zaključku autor iznosi pregled svoje situacije, u vreme njegovog školovanja:

„Kaznite i Vladimira, trubači su i njegovo maslo“, tražio je moj otac na odmah sazvanom roditeljskom sastanku. Objasnjavala mu razredna, objasnjavala, da sam ovaj put zaista nevin. „Kako god, kazniću ga ja“, rekao je. Za svaki slučaj, smatrao je, ako do tada nisam poneo vaspitanje iz kuće, da ga ponese sledeći put. Gledam snimak iz Batočine: Da sam u svoje vreme učinio što i tamošnji đaci – bio bih plavlji od madžarke“.

Dakle, ovaj komentar ne ispunjuje zahtevanu formu ovog žanra, niti obrađuje problem sa trenutnog, društveno relevantnog aspekta. Naprotiv, autor vraća unazad, dajući jedino pregled situacije kako je bilo „nekada“ a kako je sada.

U izdanju „Blica“ za petak (4. februar) bio je komentar pod naslovom „Onlajn kaos“. Autorka u ovom komentaru razmatra pitanje onlajn nastave i sve vreme je prisutan angažovan stav autorke, braneći tezu da onlajn nastava ne pogoduje đacima. U uvodu autorka jasno upućuje na temu koju komentariše, i do kraja komentara piše u vezi sa postavljenom temom. Autorka iznosi i negativne stavove roditelja po pitanju nastave na daljinu, kao i probleme sa kojima se susreću veće porodice ističući sledeće:

„Takva mogućnost mnogima je uskraćena, a najteže je porodicama sa dvoje, troje i više dece. Računari, internet i oprema za nastavu na daljinu nisu dostupni svima. Njima se pošalju naslovi lekcija, ima i onih koji tvrde da im niko ništa ne šalje. Deca se zbog

---

⁹ Autor Vasilj tvrdi da novinarstvo podstiče hibridizaciju – prožimanje novinarskih žanrova, kao i to da, s vremenom, jedni nastaju, drugi se prilagođavaju, a treći potpuno nestaju. (Vasilj: 2018 130-131).

toga ne bune, već koriste priliku za što više slobodnog vremena pravdajući se da „kada idu onlajn mogu sebi da daju oduška“.

Autorka u nastavku komentara navodi i konkretan primer iz srednje škole u Subotici, gde je učenica, prema navodu autorke, upitala profesorku istorije šta znači biti vajar, nakon što je profesorka izgovorila: „Partenon umetničkim delima ukrasio vajar Fidijs“. Prema daljem navodu autorke komentara, mnogi u osnovnoj školi nisu savladali elementarnu terminologiju ističući u tom kontekstu da „kombinovani model znači sakatu školu“. Međutim, trebalo bi napomenuti da se onlajn nastava primenjuje oko dve godine unazad, dok obrazovanje u osnovnoj školi traje osam godina. Prema tome, tumačenje autorke nije u skladu sa realnim stanjem. Autorka ističe i stavove nastavnika, navodeći da nastavnici smatraju kako će onlajn kaos i propušteno znanje ostaviti posledice na dalje školovanje svakog pojedinca. Međutim, nema konkretnih citata. U zaključku, autorka ukratko piše: „Samo neposrednim kontaktom nastavnika i učenika možemo imati rezultate kakve očekujemo u nerealnim uslovima“. Zaključak nije dovoljno jasan i nije zasnovan na predviđanju na osnovu činjenica. Iako ovaj komentar ima određenih potrebnih elemenata komentara, kao što je aktuelna tema, zauzimanje stava i odbrana teze, komentaru nedostaje argumentacija i ispravna povezanost činjenica u određenim delovima.

U vikend izdanju „Blica“, 6. februara (nedelja) našao se komentar, ali ne na do sada već ustaljenom mestu, već na trećoj strani lista, u desnom uglu. I ovaj komentar se može označiti kao hibridna forma između klasičnog komentara i kolumne. Naslov komentara glasi „Zubar i muštikla“, a autorka u uvodu počinje komentar dvosmisleno. Izdvajamo uvod:

„Emitovanje dokumentarne serije „Ona se budi“, zatim dugo očekivano iznošenje odbrane Miroslava Aleksića (optuženog za višestruka silovanja i nedozvoljene polne radnje uključujući i prema maloletnicama) istovremeno kada i otvoreni, hrabri, potresni i istorijski važan nastup Ive Ilinčić i Milene Radulović u četvrtoj epizodi ovog serijala, na portalima tik pored portreta „uglednog“ monaha Arsenija koji otvoreno mašta o nasilju nad ženama, sve smo ovo imali paralelno“.

Autorka u nastavku komentara uglavnom piše o događaju „Miroslava Aleksića“, odnosno o njegovoj odbrani, međutim, uvod, kao i veći deo komentara je konfuzan i nejasno napisan. Autorka zauzima negativan stav prema Miroslavu Aleksiću ističući, između ostalog, sledeće: „On će tek saznati koliko je njegovo hapšenje doprinelo promeni našeg društva, i to je neka kosmička pravda da je baš on taj koji je tu promenu izazvao“. Autorka ne ukazuje u tekstu na moguća rešenja, ne argumentuje dokumentacijom, već isključivo iznosi pojedine činjenice i tumači iz svog ugla, zbog čega smo i odredili ovaj komentar kao hibridnu formu. Takođe, u

ovom tekstu se ne poštuje struktura komentara, prema kojoj bi trebalo biti uvoda, razrade (analize) i zaključka sa prognozom.

U izdanju „Blica“ za 5. februar (subota), identifikovane su dve političke kolumne pod naslovima „Kolariću, paniću...“ i „Strah od izdaje“. U prvoj kolumni autor piše o aktuelnim političkim izborima u Srbiji. Autor još na početku kolumne jasno ističe temu, kao i svoj stav:

„Srpska se opozicija, vidim, punom parom sprema za izbore. Formirane su koalicije, izabrani kandidati, obučavaju se konrtolori. Najavljuje se epohalni trijumf nad omraženim nam režimom, vladajućom partijom i njenim čelnikom. BRAVO! ŽELIM OPOZICIJI ŠTO BOLJI rezultat. Od srca. Ovi su uveliko zaslužili da budu pobeđeni i svrgnuti s vlasti“.

Autorov stav je sve vreme jasno vidljiv u kolumni, međutim on ističe i realne mogućnosti:

„O smeni vlasti se govori, ali se u takav ishod malo veruje (...). Narod bi boljitak, ama bez promena. Oni kojima je najteže, ti su najobespravljeniji. Ti nesrećnici po fabrikama, rudnicima, graševinama, ti jadnici izloženi brutalnoj eksploataciji, ti što im je sto evra kao kuća. Ko njih šta pita? Neko valjda u ovoj zemlji treba i da radi, zar ne?“

Autor ukazuje na aktuelan problem u društvu, satiričnim tonom, a kroz satiru i završava kolumnu, na sledeći način: „O čemu ono beše treba da se izjasnimo 3. aprila ovog leta Gospodnjeg 2022? Na momenat, smetnuh s uma“.

U kolumni pod naslovom „Strah od izdaje“ autor piše o aktuelnoj situaciji u Rusiji. Autorov lični stav je vidljiv, ali manje nego u prethodnoj kolumni. Autor u kolumni više koristi termine poput „verovatno“ ili „možda“, što znači da time iskazuje više verovatnoću nego svoj lični stav. Autor počinje kolumnu na sledeći način:

„Verovatno više od svih NATO aviona, raketa i vojnika, u Kremlju vlada nemir od izdaje. Izdaje u njegovom srcu, u kojem je pod Vladimirom Putinom izgrađena moć 20-godišnje strukture „nove Rusije“, one koja danas misli da je dovoljno stasala za sukob sa zapadnim svetom. Srce te strukture izgrađeno je na velikom novcu i lojalnosti, ne na romantičnim zakletvama na vernost otadžbini i zato strah od izdaje nadilazi sve ostale“.

Takođe, stil pisanja ove kolumne, za razliku od prethodne, manje je satiričan. U njoj se autor bavi više iznošenjem činjenica i argumentovanjem, nego izlaganjem

krajnje ličnog stava - čime bi autor, tumačenjem iz svog ugla, dao lični pečat temi, što je i osnovni cilj kolumne.

ANALIZA DNEVNOG LISTA „DANAS“

U dnevnom listu „Danas“ bilo je znatno više komentara i kolumni za razliku od „Blica“. U izdanjima „Danasa“ za 31.1.2022, 1.2.2022. i 2.2.2022. našli su se komentari iste autorke u okviru rubrike „Društvo“ (dva puta na 6. strani i jednom na 8. strani), na istim mestima (pri vrhu strane). Komentari zauzimaju oko jednu četvrtinu strane. Naslov komentara, u izdanju „Danasa“ za 31.1.2022. glasio je „Reprezentativni uzorak“, zatim u izdanju za 1.2.2022. „Godina tigra“, i u izdanju za 2.2.2022. naslov komentara je bio „Zelena grana“.

U prvom komentaru, pod naslovom „Reprezentativni uzorak“ tema komentara je u vezi sa politikom, međutim, komentar ne zadovoljava zahtevanu formu. Najpre, u komentaru nema jasno vidljive tri sastavne celine, što čini kompoziciju komentara. Uvod komentara je dvosmislen, odnosno nema jasne naznake o temi. Autorka počinje komentar na sledeći način:

„Istraživanja pokazuju da su ljudi sve gluplji – a prenosi ih nacionalna geografija. Proverite. Sa generacijama inteligencija je rasla ali od devedesetih se sve obrnulo. Interesantno je što im Balkan nije bio reprezentativni uzorak. Takav uzorak – vlastima je pokazao da je pametno da se naprednjaci i socijalisti razdvoje. Što ne znači da će naprednjaci na izbore sami, ostaće uz njih manjine i Ljajić. SPS će svakako sa Palmom, a možda i na krilima Vitezova reda zmaja.“

U nastavku komentara, autorka nastavlja da tumači, iz svog ugla, bez argumentovanja. U zaključku komentara je navedeno:

„Ponoš je na korak od kandidature, Vladeta Janković isto. Mora da se u tom uzorku videlo da će njih podržati i iznevereni glasači sadašnje vlasti. Među njima neće biti Miša Vacić – koji ako vam se gorenavedeno ne dopada, nudi treći put. Pa da zovemo istraživače nacionalne geografije“.

Zaključak komentara nije dovoljno jasan i u satiričnom je tonu. Komentaru nedostaje dokumentacija, argumentacija i iznošenje činjenica na osnovu kojih bi autor dao svoj sud. Prema tome, može se reći da ovaj komentar predstavlja hibridnu formu klasičnog komentara i kolumne.

Drugi i treći komentar iste autorke, pod nazivima „Godina tigra“ i „Zelena grana“, takođe su tematski u vezi sa politikom. I ova dva komentara autorka je pisala

istim stilom. Dakle, forme komentara odgovaraju prethodno analiziranom komentaru pod naslovom „Reprezentativni uzorak“.

Međutim, analizom ostalih identifikovanih komentara u dnevnom listu „Danas“, utvrđeno je da je u njima zadovoljena forma komentara. U komentaru, koji je objavljen 1. februara, pod naslovom „Ministar igra duplu igru oko nuklearke“, autor svestrano analizira, tumači, vrednuje i argumentuje. U uvodu komentara, autor daje osnovne podatke i činjenice o temi komentara:

„Ministar bez portfelja u Vladi Republike Srbije, Nenad Popović, postao je još jedan u nizu lobista za izgradnju nuklearnih elektrana. Imajući u vidu da Popović važi za proruskog političara i nekoga ko praktično vodi neformalno ministarstvo za saradnju sa Rusijom dolazimo do omiljene strategije Aleksandra Vučića da o temi koja je u njegovom ličnom interesu na istovetan način govore predstavnici suprotstavljenih političkih pogleda. Tako imamo da je vezano za izgradnju nuklearke potpuna saglasnost Zorane Mihajlović i Nenada Popovića, čime se kroz privid nekakvog pluralizma mišljenja stvara lažna slika o tome da po ovom strateški važnom pitanju postoji konsenzus“.

Naime, autor na početku komentara ukazuje na problem, zatim, u telu komentara zauzima stav i argumentacijom ga brani. U razradi komentara, između ostalog, autor piše:

„U tekstu koji je objavljen na portalu ruske agencije RIA na dan Vučićeve posete Putinu upravo je i potencirano pitanje da li je Srbiji uopšte potrebno da na spoljni dug od preko trideset milijardi evra idu u novo zaduživanje od barem deset milijardi koliko bi bilo potrebno za nuklearku. U tom smislu je naveden primer Belorusije, koja je ušla u problem sa investicijom u nuklearnu energiju“.

Nakon iznošenja argumentacije, autor zauzima stav koji je posebno izdvojen u tekstu:

„Ulaganje u nuklearne centrale stvara energetska, ekonomsku, tehnološku i bezbedonosnu zavisnost od onoga ko ima nuklearnu tehnologiju, a to su samo velike svetske sile i multinacionalne kompanije. Pri tome ukupna korist po društvo i državu je mnogo manja negoli ako se ide na decentralizovane sisteme i korišćenje sopstvenih potencijala“.

Dakle, autor ukazuje na potencijalne opasnosti i brani svoju tezu. Zatim, u zaključku komentara autor iznosi lični stav kao i to kako može biti bolje, prema njegovom uverenju:

„Na kraju, važno je reći da je srpski interes moguće sprovesti samo i isključivo ako upravljanje državom preuzmu ljudi koji imaju bazičnu struku (a ne politiku u vidu zanata) i iza kojih se ne vuku repovi prošlosti. Vučić je oko sebe okupio mahom ljude bez znanja i obrazovanja, a oni koji ponešto i znaju nalaze se u njegovim fiokama sa debelim dosijeima uz pomoć kojih ih tera da mu verno služe. To vrzino kolo mora biti prekinuto i to je pitanje biti ili ne biti!“.

Iako se u zaključku ne nudi konkretna strategija za rešavanje problema, već autor isključivo ukazuje kako može biti bolje prema zauzetom stavu, može se zaključiti da ovaj komentar ispunjuje zahtevanu formu skoro u potpunosti. Autor se koristio jezikom činjenica o događaju, društveno ga vrednuje i tumači. Najpre iznosi argumentaciju a potom osnovano zauzima stav i ukazuje na potencijalne opasnosti. Takođe, od početka do kraja je usko vezan za temu koju komentariše i sve vreme je snažno prisutan angažovan stav autora.

Izdvajamo još jedan komentar sa ispoštovanom zahtevanom formom ovog žanra, iz izdanja „Danasa“ za 2. februar. Naslov komentara glasi „Tužne posledice javašluka“, a autor komentariše problem finansijskog gubitka Srbije usled nedovoljne proizvodnje električne energije. Autor argumentovano raspravlja o problemu, izlaže činjenice i iznosi podatke na osnovu kojih zauzima stav o problemu. U uvodu komentara autor upućuje na problem:

„Zbog nedovoljne domaće proizvodnje struje Elektroprivreda Srbije je prinuđena da uvozi električnu energiju iz inostranstva za šta na svaka četiri dana izdvaja milion evra, a dnevno trpi gubitke u visini od 190.000 evra, usled razlike između cene po kojoj kupuje i prodaje struju. Osnovni razlog zbog koga je EPS prinuđen da uvozi struju je što kapaciteti Termoelektrane „Nikola Tesla“, najveće koju Srbija ima, posle kolapsa elektroenergetskog sistema u decembru i niza havarija tokom januara još uvek ne proizvodi struju u punom kapacitetu“.

Autor najpre utvrđuje uzrok problema, a zatim, prateći i analizirajući pojavu izdvaja dalje uzroke:

„Sa druge strane, već tridesetak godina nije izgrađen nijedan veliki elektroenergetski proizvodni objekat koji bi podržao dodatnu potrošnju struje, naročito zimi kada je sistem preopterećen“.

Autor nakon iznošenja argumentacije iznosi stav da je do problema došlo usled neodgovorne politike na osnovu koje se ne ulaže dovoljno novca u izgradnju novih proizvodnih kapaciteta. Autor zauzima i stav da je neophodno ulaganje države

u ovu svrhu kako ne bi dolazilo do finansijskog gubitka. U skladu sa tim, autor zaključuje:

„Jedini način da EPS izađe na „zelenu granu“, a reč je o preduzeću neophodnom za normalno funkcionisanje društva, je da upravljanje njime preuzmu profesionalci, a ne kadrovi partija na vlasti, kao i da se u firmu ulaže kako bi mogla da obavlja remonte i obnavlja proizvodne kapacitete“. Ovaj komentar je vremenski neposredno vezan za događaj, odnosno problem je aktuelan. Autor iznosi podatke o događaju, a zatim zauzima stav, analizira, tumači i daje zaključak sa mogućim načinom da se reši problem. Prema tome, komentar zadovoljava zahtevanu formu komentara.

U izdanju „Danasa“ za 4. februar bio je komentar „Kukavička odbrana“ koji se odnosi na odbranu Miroslava Aleksića. Podsećamo da je u vikend izdanju „Blica“, 6. februara bio komentar „Zubar i muštikla“ sa istom tematikom, odnosno u vezi sa odbranom optuženog Miroslava Aleksića. Međutim, komparacijom ova dva komentara, uočene su bitne razlike. Dok je u komentaru „Blica“ tema dvosmisleno postavljena, u komentaru „Danasa“ se jasno upućuje na problem u vezi sa odbranom srpskog glumca. Takođe, autorka u listu „Blic“ zauzima negativan stav prema glumcu, međutim, ne argumentuje zbog čega. Podsećamo da se autorka ne vezuje za konkretan problem, već piše uopšteno: „On će tek saznati koliko je njegovo hapšenje doprinelo promeni našeg društva, i to je neka kosmička pravda da je baš on taj koji je tu promenu izazvao“. Za razliku od „Blica“, u komentaru „Danasa“ se najpre iznose podaci u vezi sa glumčevom odbranom: „Optužen je za četiri krivična dela silovanja, od toga su dva u produženom trajanju i pet krivičnih dela polnog uznemiravanja, od čega su dva takođe u produženom trajanju“. Nakon iznošenja osnovnih podataka u vezi sa događajem, autorka iznosi i dešavanja sa odbrane, potom zauzima stav i komentariše događaj iz svog ugla:

„On svakako ima pravo da se pred sudom brani kako misli da je za njega najbolje, ali optuživati devojke da su „bolje glumice u životu nego u profesiji“, da imaju loše odnose sa očevima, traume iz porodice i slično, te praveći od sebe žrtvu (i pored činjenice da ga je ne jedna nego sedam devojaka optužilo za seksualno zlostavljanje) je u najmanju ruku kukavički“.

U „Blicu“ je ista tema komentara dvosmisleno obrađena, bez jasne poente i cilja komentara. Autorkino tumačenje u „Blicu“ nije zasnovano na događaju sa odbrane Miroslava Aleksića, već se stiče utisak da uopšteno etiketira glumca na osnovu saznanja da je optužen. Autorka „Danasa“ iznosi konkretne podatke, a zatim zauzima konkretne stavove. Takođe, komentar u „Blicu“ nema ispoštovanu strukturu komentara, dok je komentar u „Danasu“ zasnovan na uvodu, razradi (analizi) i

zaključku sa prognozom. Autorka „Danasa“ u zaključku upućuje na optimističnu prognozu, ali se osvrće na aktuelan problem i kroz ostale primere i dokumentuje:

„Da žene polako ustaju iz vekovnog straha od muške ruke, pokazale su i inicijative #NisiSama i #NisamPrijavila koje su nastale nakon herojske borbe Marije Lukić protiv Jutke, Milenine i ispovesti ostalih devojaka, od kojih su neke maloletne, hrabrosti Nine Stojaković da javno kaže kako je njenu sestru zlostavljao partner... Što se tiče Aleksića – njemu će sud presuditi, ali će njegov slučaj zasigurno ostati upamćen u istorijskoj borbi žena u Srbiji da imaju bezbedan život, život bez straha“.

Analizom je utvrđeno i da „Danas“ neguje veoma značajnu analitičku formu novinarskog izražavanja, odnosno podvrstu komentara – kolumnu. U izdanjima „Danasa“ radnih dana (od 31.1.2022 do 4.2.2022.) na poslednjoj stranici lista, na istom mestu, nalaze se kolumne na razne teme, istog autora, sa istom fotografijom autora i dizajnom u listu. Autor u kolumnama obrađuje značajne i društveno relevantne teme - političke, ekološke..., uključujući: problem zagađenja vode koji je autor obradio u kolumni pod naslovom: „Ko nam je stavio arsen u vodu“, zatim, problem o nedovoljnoj količini i kvalitetu ishrane u zdravstvenim ustanovama, pod naslovom „Lekovima leče a hranom ubijaju“ – gde je autor kroz primer svog prijatelja ukazao na problem ishrane u zdravstvenim ustanovama. Takođe, autor je u kolumni izdanja „Danasa“ za 4. februar obradio političku temu pod nazivom „Crna Gora u zoni sumraka“, u kojoj je zauzeo negativan stav prema Milu Đukanoviću. Zatim, u kolumni pod naslovom „Unapred dobijena bitka“, autor piše o aktuelnim izborima koji slede u Srbiji. Autor zauzima negativan stav prema trenutnoj vlasti i otvoreno izlaže svoje stavove. Autor u navedenim kolumnama daje lični pogled na događaje i pojave koje obrađuje u kolumnama, a satiričan ton i poseban stil pisanja čini njegove kolumne specifičnim i prepoznatljivim, odnosno autentičnim tekstovima. Teme njegovih kolumni su aktuelne i društveno relevantne i autor piše u prvom licu.

Analizom je utvrđeno da „Danas“ posebno posvećuje pažnju zastupljenosti kolumni, kao i to da ova podvrsta komentara zadovoljava zahtevanu formu prema novinarskim pravilima. Ovu tvrdnju dokumentujemo i analizom kolumne pod naslovom „Rešimo ih se!“, objavljene u izdanju „Danasa“ za 1. februar. Tema kolumne je u vezi sa politikom, a autor konciznim i efektnim naslovom naglašava svoj stav. Autor u kolumni obrađuje aktuelnu temu u vezi sa izborima, izlaže svoj stav i optimistično je nastrojen. Kolumnu počinje na sledeći način:

„Saga oko predsedničkog kandidata dela opozicije je završena, rekli bismo, možda i na najbolji način. Prilikom za neku novu svađu i raspravu u ovoj koaliciji nadam se da ćemo imati priliku da gledamo tek posle izbora. Sada bi bilo normalno da svi

zasuku rukave i da krenu sa svim onim radnjama koje su neophodne za realizaciju izbora“.

U kolumni je sve vreme jasno vidljiv čvrsto angažovan stav autora, međutim, autor poziva na realizaciju onoga što bi, po njegovom mišljenju, bilo ispravno za društvo. Autor kroz lični stav, poziva i druge na „odgovornost“, ističući:

„Valjda nam je svima interes da sprečimo Aleksandra Vučića da pokrade i jedan jedini glas (...) Samo je potrebno da se jedno jutro probudimo i kažemo sebi i drugima – e, ovako više ne može. I sve će biti odmah bolje. To je prvi korak koji sada svi moramo da preduzmemo, da budemo rešeni, pa da ih se rešimo. A onda dolazi dugo čekana sloboda i šansa da konačno od Srbije napravi mesto dostojnog, normalnog i slobodnog života“.

U drugom delu kolumne, autor kroz satiru daje tumačenje iz svog ugla o opoziciji i vlasti:

„A sve smeta. Smeta kada neko iz drugog tabora gleda na kandidaturu Vladete Jankovića, kao što smeta i udaranje po bivšem predsedniku Srbije Borisu Tadiću samo zato što hoće da se kandiduje. Neka se kandiduju, ozbiljan je i odrastao čovek. Ko zna, možda će zbog njegove kandidature na izbore izaći i neko ko nije planirao. Isto važi i za Boška Obradovića. Nije vreme za teme poput Srebrenice, Ratka Mladića i Kosova. Kosovo ionako niko neće da otpiše, sem možda Vučića, koji bi učinio sve da ostane na vlasti. Nijednog opozicionog političara nisam čuo da je rekao da će prizna Kosovo“.

Autor u nastavku iznosi dalja tumačenja prema sopstvenom uverenju u vezi sa izborima i aktuelnom vlašću, uz prisustvo snažnog ličnog opredeljenja protiv vlasti. Cilj ove kolumne je iznošenje ličnog stava autora, kao i uticaj koji autor vidljivo želi ostvariti. Autorov stil pisanja je jasan, satiričan i otvoreno i slobodno piše o važnim političkim temama. Upravo je u tome i snaga kolumne – u obradi značajnih tema iz krajnje individualnog ugla autora.

ZAKLJUČAK

Jedno od polaznih zaključnih razmatranja bi bilo da su komentar i njegova podvrsta – kolumna, zastupljeniji u dnevnom listu „Danas“ za razliku od dnevnog lista „Blic“. „Danas“ je opravdao ulogu ozbiljne dnevno-informativne štampe time što je pokazano da neguje veoma značajan analitički žanr – komentar i njegovu podvrstu – kolumnu. Dok je u „Danasu“ identifikovano 29 kolumni i 16 komentara, analizom je

utvrđeno da su komentar i kolumna u „Blicu“ gotovo na ivici marginalizacije. U ovom polutabloidu, identifikovano je samo 2 kolumne i 6 komentara u ukupnom analiziranom periodu od nedelju dana (sedam novinskih izdanja).

Međutim, prednosti dnevnog lista „Danas“ u odnosu na „Blic“, kada je u pitanju predmetni analitički žanr, nisu uočene samo kvantitativnom analizom, već i analizom sadržaja, odnosno analizom komentara i kolumni. Analizom predmetna dva dnevna lista, možemo napraviti komparaciju, prema kojoj zaključujemo da komentari i kolumne u listu „Danas“ zadovoljavaju u većoj meri zahtevanu formu analiziranog žanra za razliku od komentara i kolumni u listu „Blic“. Ipak, trebalo bi napomenuti da „Danas“ u nekim komentarima, koji su prethodno navedeni u delu analize, nije ispunio zahtevane karakteristike prema stručnoj literaturi. Mada je mali procenat takvih komentara i na osnovu toga se ne može zaključiti da „Danas“ ne poštuje žanrovske karakteristike komentara.

U komentarima „Blica“ je delimično ispoštovana zahtevana forma komentara. Ono što u većini komentara „Blica“ nedostaje je argumentacija i dokumentacija što bi doprinelo snazi komentara. Komentarima „Blica“ nedostaje detaljnije vrednovanje i tumačenje, a neretko tema komentara nije jasno postavljena. Pretpostavka je da će na taj način čitaoci teže shvatiti svrhu i poentu komentara, što bi trebalo biti jasno i koncizno postavljeno u komentaru. Takođe, teme komentara i kolumni u „Blicu“ su znatno površnije obrađene nego u „Danasu“. Kolumni u „Blicu“ nedostaje izlaganje ličnog stava autora, tumačenje iz sopstvenog ugla i satiričan ton. Autor kolumne „Strah od izdaje“ u „Blicu“ bavi se više iznošenjem činjenica nego izlaganjem krajnje ličnog stava.

Svi komentari u „Danasu“ su obrađeni u vezi sa aktuelnim društvenim dešavanjima. Autori se koriste činjenicama, tumače, analiziraju i društveno vrednuju događaje i pojave. Takođe, autori komentara u „Danasu“ iznose u većoj meri argumentaciju i dokumentaciju, i gotovo u svim komentarima je prisutan angažovan stav autora. Komentari „Danasu“ imaju jasno vidljivu kompoziciju (osim u navedenim komentarima „Danasu“ u analizi), odnosno uvod, razradu ili telo komentara, kao i zaključak sa prognoznom. Teme su obrađene nedvosmisleno a poenta komentara je jasno vidljiva.

„Danas“ posebno posvećuje pažnju kolumni - podvrsti komentara, i ona zadovoljava zahtevanu formu prema novinarskim pravilima. Uočen je veliki broj kolumni istih autora u listu „Danas“, a njihov stil pisanja je jasan, satiričan i otvoreno komentarišu iz svog ugla o društveno relevantnim temama. Prema tome, „Danas“ obrađuje aktuelne teme kroz analitički žanr komentar i njegovu podvrstu –

kolumnu, poštujući njihova pravila pisanja i neophodne elemente prema literaturi. Međutim, kada je reč o uvodniku, analizom je utvrđeno da, u analiziranom periodu, nije bilo nijednog uvodnika u „Danasu“, niti u „Blicu“.

U pojedinim komentarima „Danasa“ i „Blica“ uočena je hibridna forma između klasičnog komentara i kolumne. Naime, pojedinim komentarima (koji su izdvojeni u listovima pod „komentar“), nedostaje dokumentacija, argumentacija i zaključak sa prognozom. Autori u navedenim komentarima komentarišu pojave ili događaje iz krajnje ličnog ugla, bez argumentovanja za ili protiv, tumačenja i analize.

LITERATURA

1. Bal, F. (1997). *Moć medija mandarin i trgovac*. Beograd: Clio.
2. Briggs, A., Berk, P. (2006). *Društvena istorija medija*. Beograd: Clio.
3. Jevtović, Z., Petrović, R., Aracki, Z. (2014). *Žanrovi u savremenom novinarstvu*. Beograd: Jasen.
4. Jovičević, D. (2017). „Problem klasifikacije i određenja žanrova u savremenoj filmskoj teoriji“. *Humanistika*, 9, str: 9-19.
5. Karamarko, M., Karamarko, M. (2015). Analiza uvodnika Glasa Koncila u 1999. i 2000. godini: o političkoj (ne) pristranosti lista. *Riječki teološki časopis*, 46(2), str: 407-426.
6. Krstić, A. (2015). Političko novinarstvo između tradicionalnih medija i novih platformi: preispitivanje koncepta „svete“ i „pragmatične“ novinarske kulture. *Digitalne medijske tehnologije i društveno-obrazovne promene* 5, str: 109-117.
7. Kučuk-Sorguč, I. (2021). Kolumna kao novinsko-publicistički žanr/Column as a Journalistic-Publicistic Genre. *Pregled: časopis za društvena pitanja/Periodical for social issues*, 62(3), str: 151-175.
8. Penezić, S. (2013). Kolumne Svetislava Basare u dnevnom listu Danas. *CM Komunikacija i mediji*, 8(27), str: 109-137.
9. Prodanović, D. (2019). Konceptualizacija novinarske kulture i novinarskih uloga u komparativnoj perspektivi. *CM Komunikacija i mediji*, 14(46), str: 121-152.
10. Stanojević, D. Ž., Mirkov, L. (2022). Genološka medijska alternativa–kolumna kao protivžanr. *CM: Communication and Media*, 17(2), str: 263-272.
11. Stevanović, A. (2008). Code of ethics for journalists and media ethics necessity. *Medijski Dijalozi*, Vol 1, No 3, str: 89-100.
12. Todorović, N. (2002). *Novinarstvo interpretativno i istraživačko*. Beograd: Fakultet političkih nauka. Čigoja štampa.
13. Todorović, N. (2009). Tretman knjige u srpskim medijima (1). *CM Komunikacija i mediji*, 4(12), str: 143-170.
14. Valić Nedeljković, D. (2007). *O novinarstvu i novinarima*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

15. Vasilj, M. (2018). Primjena novinarskih žanrova u hrvatskim i bh dnevnim novinama u eri postmodernih medija. *Medijski dijalozi - časopis za istraživanja medija i društva* (30), str: 127-143.
16. Vasilj, M., Mabić, M., Begić, M. (2017). Frekventnost iznošenja komentara u informativnim žanrovima–bosanskohercegovačke i hrvatske dnevne novine. *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 12(17.-18.), str: 142-162.
17. Žitinski, M. (2009). Što je medijska pismenost?. *Obnovljeni život*, 64(2), str: 233-245.
18. Životić, R. (1993). *Novinarski žanrovi – štampa, radio, televizija*. Beograd: Haydigraf.

RESUME

The main focus of this paper is the analysis of the daily newspapers *Danas* and *Blic*. As the role of journalism is marked as very important for social development, the paper has a special review of responsible and analytical journalism, with the aim of understanding the way of processing events that require a form of analytical approach - commenting. The analysis is specifically focused on the analytical genre of commentary, as well as subtypes of commentary - editorial and column. Among the main goals of the work is to determine the representation of comments and their subtypes, but also to what extent journalists respect the basic professional principles in the case of writing the analytical form in question. Therefore, the authors started a detailed analysis of the identified comments and columns in order to understand the quality and manner of written comments. In the theoretical part of the work, basic principles related to the topic of the work are presented, as well as specific professional writing rules that journalists should follow. The second part of the paper refers specifically to the research, and the results of the analysis are presented in a separate chapter "Results and Discussion". In this part, the state of the representation of comments and subtypes of comments in *Blic* and *Danas* according to the analyzed dates is presented first in a table, that is, quantitatively. Then, the results of the analysis of comments and their subtypes are presented in separate chapters "Analysis of the daily newspaper "Blic" and "Analysis of the daily newspaper "Danas" with the aim of transparency according to the daily newspaper. The qualitative presentation of the research results was preceded by a detailed analysis of the content of the comments. Comparative research methods were used to describe the difference in reporting between the two dailies in question.